

Sociální služby ve Zlínském kraji: Aktuálním problémem je jejich financování, dlouhodobým stárnutí populace

9.11.2022 - | Krajský úřad Zlínského kraje

Financování sociálních služeb je mimořádně složitým systémem, na kterém se podílí sedm různých zdrojů. Situace se ještě o poznání zkomplikovala, když počátkem roku 2022 došlo k rozpočtovému provizoriu a sociálním službám vypadla podstatná část příjmů. Překlenutí tohoto období zajistil až Zlínský kraj návratnou pomocí ve výši 615 milionů korun. Z dlouhodobého hlediska je nicméně největší výzvou stárnutí populace. Zatímco nyní je ve Zlínském kraji seniorem každý pátý občan, za 50 let to bude každý třetí. Seniori přitom již teď tvoří největší skupinu klientů sociálních služeb v kraji.

Ve Zlínském kraji v roce 2022 pomáhá lidem 94 poskytovatelů sociálních služeb, přičemž jejich počet pravidelně každým rokem narůstá. Podoba poskytovaných služeb se liší typ od typu, vždy ale mají jedno společné – podporovat jedince, kteří se ocitli ve složité životní situaci. Sociální služby tak pomáhají seniorům, ohroženým dětem, těžce nemocným a handicapovaným či třeba lidem, kteří se z různých důvodů dostali do zoufalé životní situace. Například v roce 2020 jejich služeb využilo 31 611 uživatelů.

Celkově existuje 33 druhů sociálních služeb pro několik cílových skupin. Obecně lze nicméně mluvit o službách terénních, ambulantních a pobytových. Například seniori, pokud jsou podvedeni takzvanými „šmejdy“, mohou využít různých poraden, kde jim pomohou vyřešit jejich situaci. Lidé, kteří se o sebe již nedokáží postarat a chtějí zůstat v domácím prostředí, naleznou pomoc v pečovatelských službách, službách osobní asistence a dalších. Pokud se dostanou do situace, kdy už nemohou být doma, přichází na řadu pobytové služby, v případě seniorů domovy pro seniory či domovy se zvláštním režimem.

Provoz sociálních služeb ve Zlínském kraji přijde na téměř tři miliardy korun

V roce 2020 náklady na sociální služby ve Zlínském kraji činily přes 2,8 miliardy korun. Tato částka se každým rokem podstatně zvyšuje, například od roku 2015 vzrostla o 63 %.

Financování sociálních služeb je velmi složitý proces. Peníze totiž pocházejí ze sedmi zdrojů. Tím největším, který v roce 2020 přesáhl miliardu korun, je Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Stejnou hranici překročila i částka, kterou zaplatili sami klienti sociálních služeb, což je druhý největší zdroj. Na financování se podílí i zdravotní pojišťovny a jednotlivé obce. Oba aktéři ve zmíněném roce vynaložili na sociální služby více než sto milionů korun. Řádově vyšší desítky milionů pocházejí od Zlínského kraje a individuálních projektů (způsob financování sociálních služeb prostřednictvím veřejných zakázek, a to zejména z Evropského sociálního fondu). Zbylou kategorii „Ostatní zdroje“ pak tvoří souhrn všech nezařazených příjmů.

Ačkoli by se podle výše napsaného mohlo zdát, že role kraje ve financování sociálních služeb není významná, opak je pravdou. To bylo vidět například počátkem letošního roku v období rozpočtového provizoria. Zlínský kraj v této době podpořil sociální služby návratnou pomocí (de facto bezúročná půjčka) ve výši 615 milionů korun, aby mohly překlenout období, než dostanou dotace z MPSV. V květnu 2022 byla Zlínskému kraji přidělena dotace ve výši 1,36 miliardy korun, což ale bylo méně,

než kraj zažádal.

Zlínský kraj současně funguje i jako důležitý aktér v rámci komunikace mezi státem a jednotlivými sociálními službami. Například letos kvůli zmíněnému rozpočtovému provizoriu společně s Komisí Rady asociace krajů ČR vyzval MPSV k mimořádné podpoře sociálních služeb v ČR. V létě se poté povedlo v rámci dofinancování získat pro sociální služby v republice dalších 3,2 miliardy, z nichž na Zlínský kraj připadlo více než 200 milionů korun. Kraj významně podpoří sociální služby i počátkem následujícího roku, přičemž na tuto pomoc již nyní vyčlenil 350 milionů korun.

„Oblast sociálních služeb je bohužel dlouhodobě podfinancována a jako naprostou nutnost vnímáme změnu financování resortu, jinak se do budoucna můžeme potýkat s obrovskými problémy se zajišťováním sociálních služeb,“ uvedla statutární náměstkyně hejtmana Zlínského kraje Hana Ančincová, odpovědná za sociální oblast..

Největší výzvou pro sociální služby Zlínského kraje je stárnutí populace, za 50 let zde bude seniorem každý třetí občan

Jak poskytovatelé sociálních služeb, tak Zlínský kraj se kromě krátkodobých problémů, jakými jsou například výkyvy ve financování, musí připravovat i na problémy dlouhodobé. Tím patrně nejvýznamnějším se stane stárnutí populace.

Tomu bude čelit celá Česká republika, nicméně ve Zlínském kraji tento proces bude probíhat nejintenzivněji. Už nyní dosahuje Zlínský kraj nejvyššího výsledku v celé zemi, přičemž tento rekord si kraj udrží i v budoucnu. V roce 2071 by měl podle projekce Českého statistického úřadu průměrný věk ve Zlínském kraji činit 49 let. V praxi to znamená, že se populace seniorů v kraji rozroste ze současných 20 % na 31 %. Jinými slovy, zatímco nyní je seniorem každý pátý občan kraje, v roce 2071 to bude každý třetí.

Senioři přitom již nyní tvoří hlavní skupinu klientů sociálních služeb. Až 59 % nákladů sociálních služeb šlo právě na služby spjaté s nimi. Tento podíl bude nicméně narůstat, a to nejen kvůli většímu podílu seniorů, ale i obecně se prodlužujícím průměrnému věku, kvůli kterému se zvyšuje počet lidí trpících chorobami, jež se pojí s vyšším věkem. Dlužno ale dodat, že se senioři na podstatné části služeb, jako např. domovy pro seniory, finančně podílí sami.

„Demografické údaje mluví jasně. Není možné čekat. Musíme jednat a problematiku stárnutí řešit systematicky napříč všemi resorty. Je to téma, které se týká nás všech. Potřebujeme, aby byli senioři aktivní, byli zapojeni do společnosti, ale samozřejmě pro to musíme vytvářet podmínky a sociální politiku tak, aby byly důstojně zajištěny potřeby této stále sílící skupiny,“ řekla Hana Ančincová.

K 21. 10. 2021 bylo téměř všemi poskytovateli sociálních služeb (tento údaj nesdílejí všichni) evidováno 3 197 neuspokojených žádostí. Počet odmítnutých žadatelů je ale ve skutečnosti menší, protože mnozí podávají více žádostí do více služeb. Tyto duplicity v tomto případě tvoří přibližně pětinu všech neuspokojených žádostí.

<https://www.kr-zlinsky.cz/socialni-sluzby-ve-zlinskem-kraji-aktualnim-problemem-je-jejich-financovani-dlouhodobym-starnuti-populace-aktuality-18030.html>